

טיפוח בדרך דו־סטריית

שלמה דורי, ארכיון ומוזיאון הרפת – יפעת

המתיישבים ההולנדים, אשר היגרו לאמריקה בראשית המאה ה־19, הביאו איתם בקר הולנדי, אך ספק אם הוא טופח בצורה שונה מאשר בהולנד. ב־1890 הובאו לארה"ב פרות ממשק Posch שבהולנד.

היום מחצית הפרות בקנדה ועשרות אלפי פרות בארה"ב נושאות בשמם את התוספת Posch. הפרות האלה היו בסיס לגזע ההולשטיין האמריקאי. פרת היסוד של המשפחה היתה Ugela Bell Doralice. מהמשפחה הזאת, הפרה Aaltje Posch צלחה את האוקיינוס האטלנטי ב־1884. בתה Aaltje Posch 4 היתה הפרה המצטיינת בתצוגת הבקר החורפית באונטריו ב־1899. בזיווג עם הפר Abbekerk נולדו שני ולדות: הפרה Alta Posch והפר Sir Abbekerk Posch. השניים הפיצו את השם Posch בכל היבשת. המגדל ההולנדי Jongejan Posch חי בסביבות Hoorn (צפון הולנד) מ־1847 ועד 1885. הוא היה בעל משק עם 15 פרות חולבות. לפי עיתון אמריקאי מ־1886 הוא מכונה "מטפח מצטיין", אך ספק אם הוא היה כזה. מה שבטוח, שהיה יצואן מצטיין וסוחר טוב. את עסקות הייצוא הוא עשה עם האמריקאי B.B. Lord מעיירה במדינת ניו־יורק, אשר ביקר הרבה בהולנד וקנה בקר ממשקו של Posch או בקר ש־Posch בחר במשקים אחרים.

היום חיים במשק המקורי של Jongejan Posch הצאצאים שלו. הנין Cor ואשתו Aaf Posch הם מנהלים עם בניהם משק על פני שטח של 400 דונם עם 70 פרות חולבות. מהנין הזה, שהוא בן 69, התקבלה האינפורמציה ומספר צילומים

מראשית שנות העשרים ועד פרוץ מלחמת העולם השנייה היתה הולנד המקור העיקרי להשבחה גנטית של הבקר המקומי בארץ. משם הבאנו פרים ופרות, אשר רובן מצאו את מקומן במשקי ירושלים. בתקופה זאת העדר היה מורכב מבהמות בדרגות הכלאה שונות ובמתקדמות יותר בלט דימוי הטיפוס ההולנדי, וכאלה היו כמובן ההולנדיות הטהורות במשקי ירושלים. תנובתן היתה גבוהה לעומת בנות הכלאה והגיעה למעלה מ־4000 ק"ג, אך פרות מסוימות הניבו 5000–6000 ק"ג בתחלובה.

עם גמר המלחמה, כשהתברר שהעדר ההולנדי סבל קשות מתוצאות המלחמה, ב־1946 הובאו ארצה 12 עגלים ו־48 פרות מקנדה.

גם הקונה מטעם ההתאחדות אפרים שמאראגד וגם המגדלים בארץ נדהמו מהשוני במראה החיצוני של הבקר הקנדי, אך גם מהתנובות הגבוהות מאד.

בראשית שנות החמישים הובאו ארצה למעלה מ־18,000 ראשי בקר (פרות, מבכירות, עגלות ופרים) מארה"ב. מאז חל שינוי יסודי בהרכב העדר הישראלי ועם השימוש הגובר של ייבוא זרמה ופרים מארצות־הברית, העדר הישראלי הפך לדומה מאד לזה שבקנדה וארה"ב.

אך כיצד קרה התהליך המופלא הזה של יצירת שני טיפוסים בקר שחור־לבן כה שונים, מצאנו ברשימה מעניינת, אותה שלח לנו דן קלי. הרשימה הופיעה בעיתון מקצועי Holstein International בחודש יוני 1997.

מקוריים.

האמריקאים והקנדים טיפחו את הבקר בכיוון שונה מאשר ההולנדים. הם רצו פרה ארוכה יותר, מטיפוס חלבני (Dairy Type) עם עטין טוב ויפה, עמוקה עם רגליים חזקות, אך בעיקר בעלת תנובה גבוהה מאד. כך נוצר הבקר Holstein אשר היה שונה מאד מהמקור.

ב-1974 ועד 1984 נערך בפולין על ידי FAO ניסוי גדול בו השוו טיפוסים בקר שחור לבן מ-10 ארצות. בניסוי זה תפסו את שלושת המקומות הראשונים: ישראל, ארה"ב וקנדה (לפי סדר זה); המקום האחרון היה של הולנד.

ההולנדים אשר התמידו בטיפוח פורמליסטי, לפעמים לתכונות שוליות לחלוטין ובלתי חשובות על חשבון העיקר (כמו חלוקת צבעי הגוף או צורת הקרניים), שילמו ביוקר בפיגור אחרי שאר הארצות. הם למדו את הלקח של הניסוי בפולין ומיד אחריו הם ייבאו מיליוני מנות זרמה, עופרים וגם בקר רביה מארה"ב.

היום שולט בהולנד הבקר ההולשטייני והפרה ההולנדית המקורית כמעט שנעלמה. כך נדד היסוד הטיפוחי לפני 100 שנה מהולנד ליבשת אמריקה, וכעבור 100 שנה חזר "משופר" ביותר למולדת הישנה בהולנד.

אנחנו "טעמנו" משתי הקצוות של דרך הזאת.